

Ny lagstiftning inom äldreomsorgen

UTBILDNINGSKONFERENS

SocLex

1

Ny SOU 2020:70

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten
SOU 2020:70

Utredningen om fast omsorgskontakt i hemtjänsten föreslår att så kallad fast omsorgskontakt införs i såväl privat som offentlig hemtjänst. Utredningen har föreslagit vilka arbetsuppgifter som ska ingå i omsorgskontaktens roll. Den har också bedömt vilka kunskaper och kompetenser omsorgskontakten behöver ha.

SocLex

2

Hållbar socialtjänst

En ny socialtjänstlag
SOU 2020:47

SocLex

3

Utredningen lämnar ett antal förslag;

Vissa av förslag avser socialtjänstens grundläggande förutsättningar och ansvar, såväl för förebyggande arbete som för att tillgodose befintliga behov:

- en tydligare lag med mer enhetliga begrepp som är lättare att förstå och tillämpa.
- en mer enhetlig värdestruktur med kompletteringar av socialtjänstens övergripande mål och inriktningar samt ett tydligare barnrättsperspektiv.
- en nedtoning i lagtexten av socialtjänstens målgrupper och samlade krav på utformningen av insatser till enskilda.
- tydligare krav på kvalitetsarbetet genom respektfullt bemötande, användning av vetenskap och beprövad erfarenhet, uppföljning och förbättrad officiell statistik.

SocLex

4

Innebörden av begreppet socialtjänst

Varje kommun svarar enligt socialtjänstlagen för socialtjänsten inom sitt område. Av socialtjänstlagen framgår emellertid inte vad som avses med socialtjänst. Detta trots att begreppet förekommer i flera bestämmelser samt även är centralt för att avgränsa lagens tillämpningsområde. Däremot definieras socialtjänst i offentlighets- och sekretesslagen och lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Utredningens bedömning är att det i socialtjänstlagen bör anges vad som avses med begreppet socialtjänst.

SocLex

5

Återfå karaktären av ramlag

Utredningens ambition har därför varit att lagen i större utsträckning ska återfå karaktären av ramlag och därmed även lämna större utrymme för helhetssyn på individen.

Som ett led i detta arbete har utredningen övervägt att ta bort de bestämmelser för olika grupper som finns i nuvarande 5 kap. socialtjänstlagen.

Detta har emellertid inte bedömts vara praktiskt genomförbart och föreslår utredningen att lagen istället ska strukturerats så att nuvarande gruppindelning tonas ner.

SocLex

6

Avdelningar

En indelning av socialtjänstlagen i avdelningar skulle, enligt utredningen, göra lagen mer pedagogisk och överblickbar. Eftersom socialtjänstlagen dessutom ändras relativt ofta skulle en sådan indelning underlätta införandet av nya bestämmelser utan att den befintliga strukturen går förlorad.

Sju avdelningar föreslås.

SocLex

7

Insatser ett centralt begrepp

Begrepp som används i nuvarande lag:

- Insatser
- Stöd och hjälp
- Social tjänst

Enhetligt begrepp "insatser" ersätter andra begrepp se t ex 8 kap. 2 § samt 8 kap. 1 §.

SocLex

8

Begreppet service tas bort

Innebörden av begreppet oklart.

Begreppet "annan lättåtkomlig service" i nuvarande 5 kap. 5 § första och tredje styckena socialtjänstlagen ersätts av "andra lättåtkomliga tjänster".

SocLex

9

Bostad med särskild service

Kommunen ska, enligt 5 kap. 7 § tredje stycket SoL, inrätta bostäder med särskild service för vissa personer med funktionsnedsättning som behöver ett sådant boende.

Istället bör föreskrivas att kommunen ska inrätta bostäder med särskilt stöd.

SocLex

10

Nuvarande

Verka för
Sörja för
Se till
Människor
Samarbete
Missbruk

Förslag

Arbeta för
Ansvara för
Ansvara för
Personer
Samverkan
Missbruk och
beroende

Missbrukare (kan vara stigmatiserande) –
personer som har ett missbruk

SocLex

11

Särlagstiftning "äldrelag" föreslås inte

Det skulle kunna innebära en parallell
lagstiftning till SoL.

En uppdelning skulle inte främja t ex
anhörigavlastning, våld i nära relationer,
missbruks och beroendeproblematik.

12

Jämställdhet

Inom äldreomsorgen finns det risk för att biståndshandläggares handläggning påverkas av de äldres kön.

Detta kan yttra sig i att kvinnor och män delvis beviljas olika stödinsatser, till exempel att kvinnor oftare beviljas hjälp med dusch medan män oftare beviljas promenader fastän behoven egentligen är desamma.

Kvinnor och män kan också beviljas olika mycket stödinsatser till exempel att män beviljas mer tid då handläggaren bedömer att mannen inte klarar hushållsarbetet. På motsvarande sätt kan kvinnor få mer tid på grund av att de efterfrågar mer stöd av hemtjänstpersonal som en följd av högre ambitioner i hushållet.

Förslag; socialtjänsten ska främja människors jämlika (individer och grupper) och jämställda (kvinnor och män, flickor och pojkar) levnadsvillkor. Begreppen ska framgå av socialtjänstens arbete.

Föreläsarens tankar: hur skulle införandet rent faktiskt förändra handläggningen – behovet styr? Ska män/kvinnor få mer eller mindre tid med hänvisning till jämställdhet? Av rättspraxis (KR) kan inte utläsas någon skillnad utan bedömning sker utifrån ansökan och behov.

SocLex

13

Socialtjänstens uppdrag

Två uppdrag:

1. Förebygga och motverka sociala problem.
2. Social omsorg och omvårdnad till människor som på grund av ålder, funktionsnedsättning, sjukdom eller liknande inte kan förväntas tillgodose sina behov t ex omvårdnadsinsatser barn, stöd och omsorgsinsatser till personer med funktionsnedsättning, anhörig stöd och äldreomsorg.

SocLex

14

Förebyggande arbete

Mycket liten del av arbetet inom socialtjänsten går till förebyggande arbete utan arbetet domineras av handläggning. Myndighetsutövningen dominerar stort.

Ensidigt fokus skapar en akutstyrd verksamhet som tränger undan det förebyggande arbetet.

Sociala investeringar - otillräckligt arbete med förebyggande åtgärder anses i forskningen vara kostnadsdrivande.

Föreläsarens tankar; socialtjänsten har juridifierats under åren och trängt undan det traditionella sociala arbetet. Mer tid läggs till biståndsbedömning och mindre tid till uppföljning och kvalitet. Bestämmelse om uppsökande arbete finns redan i SoL och i det innefattas förebyggande arbete.

SocLex

15

Bestämmelserna om särskild avgift upphävs

Utredningens förslag: Bestämmelserna om särskild avgift i nuvarande 16 kap. 6 a–e §§ socialtjänstlagen upphävs.

IVO delar inte förslaget utan anser att bestämmelserna är ett påtryckningsmedel.

Föreläsarens tankar: det är på tiden! Sanktionsavgifter medför en kostsam byråkrati i flera led i organisation samt tillsynsmyndighet samt domstolar. Kostnaderna kan istället läggas på att bygga ut verksamheterna.

SocLex

16

Kostnader för väntetider

Under 2018 kostade väntetiderna kommunerna cirka 41 miljoner kronor i sanktionsavgifter. Långa väntetider kan påverka livssituationen negativt både för den enskilde personen och för dennes närstående. Långa väntetider drabbar dock inte bara den person som väntar på sin insats. Det är även en indirekt kostnad för kommuninvånarna.

Syftet med sanktionsåtgärderna i socialtjänstlagen är att bidra till att minska väntetiderna och på så sätt stärka rättssäkerheten för enskilda som beviljats insatser. Trots detta har, sedan tiden för införandet av sanktionsavgifterna, väntetiderna inte gått ned.

SocLex

17

Orsaker till väntetiderna

Av de utvärderingar som genomförts framkommer att de grundläggande problemen och bakomliggande orsakerna till de långa väntetiderna inte är ett "kommunalt beteendeproblem" eller ett utslag av att kommunerna trotsar lagstiftningen.

Istället bottnar väntetiderna i problem med resurser och bristande planering. Riksrevisionen konstaterar i sin granskning att den särskilda avgiften inte har någon betydelse för verkställigheten av insatser.

Trots detta finns i dag ett system med en ekonomisk sanktion som åläggs kommunerna för ett rättsstridigt beteende. Med tanke på de bakomliggande orsakerna till väntetiderna är det svårt att se att sanktionsavgifterna är ett verkningsfullt och rimligt verktyg för att komma till rätta med problemen.

SocLex

18

Beslut som inte verkställt i tid beror inte på tredska

Beslut som inte verkställs i tid tolkas som kommunal tredska - trots att det in grunden utgör ett **planerings och resursproblem**.

SocLex

19

Tacka nej till erbjudanden

Den enskilde kan exempelvis i vissa fall tackat nej till det boende som kommunen erbjuder om boendets geografiska placering, utformning, standard, kvalitet etc. inte motsvarat den enskildes önskemål eller upplevts uppfylla den enskildes behov.

Föreläsarens tankar: den enskildes självbestämmande i så viktiga frågor som boende får inte utföra ett påtryckningsmedel av kommuner för att undgå särskild avgift. Trots detta har IVO i många fall drivit frågan om sanktionsavgift för icke verkställda beslut som har sin grund i att den enskildes val trots dom från HFD.

SocLex

20

Tiden för rapportering av icke verkställda beslut förlängs

Utredningens bedömning: Rapporteringsskyldigheten är en viktig förutsättning för kommunens planering av insatser och för tillsynsmyndighetens möjlighet till kontroll.

Utredningens förslag: Tiden för rapportering av ej verkställda beslut, enligt nuvarande 16 kap. 6 f § tredje stycket och 6 h § tredje stycket socialtjänstlagen, förlängs från en gång i kvartalet till en gång var sjätte månad.

Orsak administrativ börda att rapportera var tredje månad.

SocLex

21

Vetenskap och beprövad erfarenhet

Utredningens bedömning: Den fortsatta utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst behöver stärkas. I syfte att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för en sådan utveckling bör det i socialtjänstlagen införas krav på att socialtjänsten ska bygga sin verksamhet på bästa tillgängliga kunskap.

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse i socialtjänstlagen om att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Utredningen föreslår en fördjupande utredning.

SocLex

22

Vetenskap och beprövad metod

Socialtjänstens insatser baseras på socialpolitiska ställningstaganden och inte vetenskap och beprövad metod.

T ex särskilt boende, HVB-hem, standardiserade bedömningsinstrument.

När är insatserna lämpliga? Risker?

Föreläsarens tankar; välgrundat förslag som ökar socialtjänstens trovärdighet och ger modeller för arbete. Undvika beslut som baseras på tyckande. Googla gärna advokat Denise Lagercrantz debattartikel i DN.

SocLex

23

Lekmannastyrning i socialtjänsten?

Förtroendevalda politiker har stor beslutanderätt inom socialtjänsten t ex barnavården.

Forskning visar att ledamöterna i kommunerna ofta är kvinnor, är äldre och har lägre utbildning än genomsnittliga politiker och befolkningen i övrigt.

Ekonomi styr till stor del besluten.

Utredningens förslag: Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område.

Föreläsarens tankar; politiska ställningstaganden bör inte styra så grundläggande frågor som barnavård och ska istället beslutas av tjänstepersoner med fördjupade kunskaper inom ämnet. Vetenskap och beprövad metod ska styra! Hur påverkas ett barn av en placering fördelar/nackdelar svårt att bedöma utan expert kunskap.

SocLex

24

Utreda professionens roll

Utredningen föreslår därför att regeringen bör tillsätta en utredning som ges i uppdrag att se över professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område. I en sådan översyn bör även ingå att ta ställning till vilken behörighet som eventuellt ska krävas för att fatta olika beslut inom socialtjänsten.

Förslag att tillsätta en ny utredning som utreder frågan noga.

Föreläsarens tankar: står bakom förslaget.

SocLex

25

Ett mer ändamålsenligt begrepp än skälig levnadsnivå

Utredningens förslag: Begreppet "skäliga levnadsförhållanden" ska ersätta "skälig levnadsnivå" i den bestämmelse som reglerar rätten till bistånd för livsföringen.

Begreppet gör det också lättare för socialsekreterare och biståndsbedömare att se hur bestämmelsen om bistånd som inte avser ekonomiska behov överensstämmer med socialtjänstlagens intentioner och de arbetssätt som nu alltmer används i arbetet med att beskriva och bedöma behov.

Föreläsarens tankar; begreppet som sådant är klokt, men kommer det ge praktiskt genomslag i verksamheten. Skälig levnadsnivå – ekonomi?

SocLex

26

Ändring av gynnande beslut

Förslag att socialnämnden ska kunna ändra gynnande beslut utifrån förutsättningen "väsentligt ändrade förhållanden".

Jfr 37 § FL samt RÅ 2000 ref 16.

Föreläsarens tankar; frågeställningen har varit aktuell i rättspraxis sedan nya FL då prejudikatet kodifierades en inskrivning direkt i lagtext ger tydligare tolkning.

SocLex

27

Beslut utan individuell behovsprövning

Förslaget tar oss tillbaka till 90-talet och svunna tider. Cirkeln är sluten.

SocLex

28

Besluta att en eller flera insatser utan individuell behovsprövning

Komplement till nuvarande 4:1 SoL

Nå ut till vissa grupper

Kvinnovåld

Barn och ungdom

Personer med missbruksproblem

Psykisk funktionsnedsättning

Förslaget innefattar inte:

Kontaktperson, kontaktfamilj, kvalificerad kontaktperson, boenden som SIS ansvar för. Ej ekonomiskt bistånd (ekonomisk hjälp).

SocLex

29

Insatser utan individuell behovsprövning

Insatser som omfattas av förslaget:

HVB t ex missbruksvård

Skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och barn

Hem för viss annan anpassad heldygnsvård (korttids)

Hemtjänst – 4 kap 2 a tas bort – samt utökas till andra grupper än äldre

Dagverksamhet

Boendestöd

Insatser till barn under 15 år

SocLex

30

Regeringens
skrivelse
2017/18:280

Framtidens
äldreomsorg
-en nationell
kvalitetsplan

Växande grupp multisjuka

Fler som bor hemma längre

Personalförsörjningen
en utmaning

31

Ju förr desto bättre
- vägar till
en förebyggande socialtjänst
SOU 2018:32

Förebyggande socialtjänst

Eftersatt område

Väcka intresse hos
beslutsfattare, professionella och
brukarföreträdare

Ska slutredovisas 1 juni 2020 (framflyttat)

32

Orsaker till eftersatt förebyggande arbete

Inte tillräckligt tydlig lagstiftning

Inga metoder

Instabil personalsituation

33

Regeringsbeslut gällande anhörigstöd

Kom oktober
2019

Kartläggning av
anhörigstöd

SocLex

34

Dir 2019:77 –
personalförsörjning

Ska se över personalförsörjning

Ska redovisas 20 juni 2021

SocLex

35

Ny utredning Ds 2017:37

- Frekventa och omfattande ärenden om utlämnande av allmän handling
- Förslag till ändring i OSL samt avgiftsförordningen
- Kalmarfallet

SocLex

36

Regeringsbeslut
- ledarskap

Uppdrag att se över
ledarskapet inom
kommunernas vård och omsorg

14 november 2019

SocLex

37

Regeringsbeslut

12 september 2019

Uppdrag kring behov av
boende för äldre

SocLex

38

HFD 2019 ref 11

Avgift för bostad i särskilt boende

SocLex

39

Rätt att ta del
av allmän
handling

HFD 2019-02-11 dnr 6506-18 Härryda Kommun

HFD 2019 ref 24

SocLex

40

Biståndsbedömt trygghetsboende

5 kap. 5 § 3 st. träder ikraft 2 april 2019

Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering.

41

Kommunens yttersta ansvar

2 kap. 1 § 1 st. SoL

Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

HFD 2011 not 92, om vården inte kan anstå

42

3 kap. 1 § HSL

Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen.

Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.

43

Egenvård

Med egenvård avses åtgärd som legitimerad sjukvårdspersonal bedömt personen själv kan utföra

44

HFD 2018 ref. 21

"Egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd. När det överlämnats till den enskilde att, själv eller med hjälp av någon annan, utföra insatsen är det emellertid inte längre en uppgift som åvilar hälso- och sjukvårdspersonal. Sjukvårdsåtgärden vidtas inte av sådan personal och utförs då inte enligt hälso- och sjukvårdslagen. Det förhållandet att hälso- och sjukvården har ett visst ansvar i samband med egenvård, exempelvis för planering och uppföljning, förändrar inte det sagda."

45

Lex Maja 10 kap. 20 a OSL

Ändring OSL som innebär att personal inom hälso – och sjukvård samt socialtjänst ska kunna anmäla att djur far illa utan att bryta sin sekretess.

Bestämmelsen träder i kraft 1 april 2019.

Djuret ska tydligt utsättas för vanvård, misshandel eller uppenbart uppvisa symptom på sjukdom eller är allvarligt skadat.

Uppgiften får endast lämnas om det bedöms att bristen inte åtgärdas i samråd med den som håller djuret.

46

Möjlighet att få antalet timmar prövat?

KR 2018-10-10 mål nr 6456-18

Det åligger kommunen att bestämma hur beviljade hemtjänstinsatser ska utformas. Vilken tid som avsätts för att utföra en insats har dock en avgörande betydelse för om den enskilde kommer att få en skälig levnadsnivå. Om den enskilde inte har fått insatser i den omfattning som han eller hon har sökt bör domstolen därför kunna pröva ett beslut om själva tidsåtgången.

Jfr 2013 ref 39

47

Nytt rättsfall Korttids 201002 mål 495-20

Växelvård och korttids – val av insats behöver en sammanvägning av olika insatser göras. De insatser nämnden erbjöd var mindre kostsamma och mannen bedömdes därför uppgå skälig levnadsnivå.

48

Nytt rättsfall 201120 mål 3540-20

Socialnämnden har möjligheten att välja det minst kostsamma alternativet där det stod mellan utökad hemtjänst och särskilt boende.

Mannen bedömdes få skälig levnadsnivå genom särskilt boende - trots att han ville ha hemtjänst – då hemtjänsten var betydligt kostsammare.

49

Hemtjänst och Särskilt boende KRG 190212 mål 3089-18

Den enskilde har inte en obegränsad frihet att välja socialtjänstinsatser oberoende av kostnaderna. Men för att kommunen ska kunna neka insatser som gör att den enskilde kan bo kvar hemma krävs det att alternativet är så kostsamt att det inte är rimligt i förhållande till ett annat alternativ. Socialnämnden menade att det var billigare att låta en 84-årig man bo i ett särskilt boende än att bevilja honom hemtjänst. Kammarrätten slår dock fast att han har rätt till hemtjänst i sitt hem, eftersom socialnämnden inte har redovisat att det skulle vara orimligt kostsamt.

50

KR Jkp 190816 mål 1701-19

82-åring som vill handla mat i affär nekas mer hemtjänst till ledsagning eftersom hon kan köpa hem mat via internet

51

Bassängbad – ansvar mellan huvudmän

Ledsagning för tillsyn i samband med varmvattenbassängträning

KR Gbg 190627 mål 3318-19

52

Packning vid flytt?

Karlskrona Kommun
FR 190910 mål 4068-18

53

Kostsam hemtjänst

En 78-årig kvinna med stora omsorgsbehov ansökte om hemtjänst för bland annat dusch en gång i veckan, på- och avklädning, daglig bäddning, måltidsstöd och utevistelser. Socialnämnden gav henne insatsen under en kort period för att hon skulle få möjlighet att ansöka om särskilt boende istället. Hemtjänsten kostade en halv miljon kronor mer än särskilt boende per år. Eftersom hemtjänsten är mycket dyrare än särskilt boende samtidigt som kvinnan får en skälig levnadsnivå genom båda insatserna bedömer kammarrätten i linje med socialnämnden.

KR Gbg 190705 mål 1612-19

54

Kostnader för hemtjänsten

Den enskilde har inte en obegränsad frihet att välja socialtjänstinsatser oberoende av kostnaderna.

För att kommunen ska kunna neka insatser som gör att den enskilde kan bo kvar hemma krävs det att alternativet är så kostsamt att det inte är rimligt i förhållande till ett annat alternativ.

Socialnämnden ansåg att det var billigare att låta en 84-årig man bo i ett särskilt boende än att bevilja honom hemtjänst. Kammarrätten beslutade att han har rätt till hemtjänst i sitt hem, eftersom socialnämnden inte har bevisat att det skulle vara orimligt kostsamt.

Kr Gbg 190212 mål 3089-18

55

Vistelseförbud för anhörig på boende - JO 190131 dnr 647- 2017

JO uttalar att en anhörig till en boende på ett vård- och omsorgsboende ska ges goda möjligheter att besöka honom eller henne. Om det finns behov av att begränsa den möjligheten måste inte bara den boendes rättigheter i egenskap av hyrestagare beaktas, utan inskränkningar i besöksrätten som utgör ett intrång i den boendes eller den anhöriges rättigheter enligt Europakonventionen ska ha stöd i lag

56

Underlåtenhet
av
polisanmälan
JO 170627 dnr
3237-2015

JO inleder med att bl.a. framhålla att alla insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet och att den beslutande nämndens ansvar för detta gäller oavsett om det är någon annan än nämnden som svarar för genomförandet av insatsen. Om det uppstår en misstanke om att en enskild har blivit utsatt för ett brott i samband med utförandet av en insats ligger det således i sakens natur att nämnden alltid bör överväga om det finns skäl och förutsättningar för att göra en polisanmälan.

57

Hemtjänst
och hushållsgemenskap
KRSt 180910
mål nr 7843-17

Kammarrätten konstaterar att mannen har svårt att städa hemmet själv och att han bor med sin vuxne son. Städning är en sådan insats som man normalt kan förväntas hjälpa varandra med inom en familj. Det har inte kommit fram att sonen inte kan hjälpa mannen och kammarrätten tycker därför att behovet av städning borde kunna tillgodoses av sonen. Mannen får alltså en skälig levnadsnivå genom de insatser han redan har beviljats och hushållsgemenskapen med sonen. Kammarrätten bifaller därför nämndens överklagande

58

Förenklat beslutsfattande inom ÄO

Trädde i kraft 1 juli 2018

4 kap. 2 a § socialtjänstlagen

Syftet med bestämmelsen är att tonar resurskrävande administrativt arbete till förmån för kvalitet, nöjdhet och effektivitet

59

Vilka insatser kan erbjudas?

Hemtjänstinsatser – begreppet är inte närmare beskrivet i förarbetena

Exempel kan vara praktisk hjälp med bostadens skötsel, hjälp med inköp, ärenden på post och bank, tillredning av måltider samt distribution av färdiglagad mat.

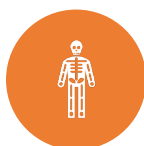
Med personlig omvårdnad avses insatser som därutöver behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Det kan till exempel innebära hjälp med att äta och dricka, klä sig, förflytta sig och sköta personlig hygien. Det kan också vara ledsagning. Trygghetslarm är också en sådan insats som innefattas i begreppet hemtjänst.

Särskilt boende och korttids ingår inte

60

Handläggning och dokumentation

Med den nya bestämmelsen görs ingen föregående behovsprövning.

Det kommunen har att förhålla sig till är att den som ansöker om en sådan hemtjänstinsats uppfyller de kriterier som kommunen har fastställt i sina riktlinjer.

Vid förenklat beslutfattande kommer utredningen i praktiken bara bestå i att konstatera att den äldre uppnått den ålder eller andra kriterier som kommunen angett i sina riktlinjer.

Om den äldre själv vill eller om kommunen bedömer att den äldre behöver mer omfattande insatser än de som erbjuds inom ramen för förenklat beslutfattande, ska en utredning och behovsprövning alltid göras och bistånd i form av hemtjänst beviljas med stöd av 4 kap. 1 § SoL.

61

Informationskrav

- i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna,

- på vilket sätt kommunen följer upp insatserna, och

- rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL.

62

Beslutet

Beslutet behöver endast innehålla information om de insatser, enligt kommunens riktlinjer, t. ex. antal timmar hemtjänst, trygghetslarm eller matservice, som den enskilde önskar och som kommunen beviljar.

Det blir sedan en fråga för den som beviljats hemtjänst att tillsammans med utföraren bestämma om hur insatserna ska genomföras inom de angivna ramarna. Beslutet ska dokumenteras enligt 11 kap. 5 och 6 §§.

63

Handläggningsmoment
som inte utförs

Dokumentation om överklagande

Besluten är inte överklagningsbara genom
förvaltningsbesvär endast genom
laglighetsprövning

Enligt 2 § FL tillämpas förvaltningslagens regler
endast begränsat vid laglighetsprövning

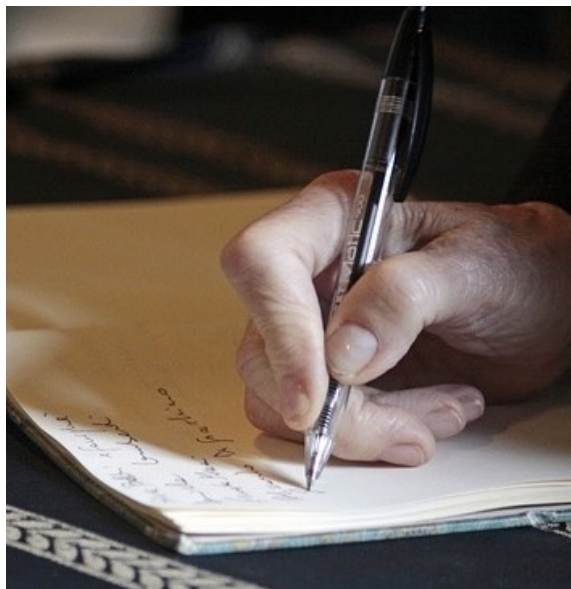
64

Framtidsfullmakter

Lag (2017:310) om framtidsfullmakter, FFL, trädde i kraft den 1 juli 2017

Nuvarande lagstiftning behövde kompletteras

NJA 2015 s 851 – fullmaktsgivaren ska kunna instruera och kontrollera fullmakten och kunna återkalla den

65

Beslutsoförmögna

” Den som inte längre kan fatta självständiga beslut dvs förstå relevant information, överväga alternativen och fatta beslut baserat på dessa överväganden är beslutsoförmögen. Oavsett om en sådan fullmakt är giltig eller inte kan det konstateras att fullmaktsgivaren i praktiken saknar möjlighet att kontrollera fullmaktshavarens handlande. Därmed uppstår risk för missbruk” Prop. 2016/17:30

66

Vilka
angelägenheter
gäller
fullmakten?

Ekonomiska angelägenheter

Placering av pengar på transaktions – eller
fondkonto

Betala räkningar

Sälja egendom

67

Personliga
angelägenheter

Kan vara att se till att den enskildes
behov av omsorg t ex personlig
omvårdnad - inte utföra den praktiska
hjälpn – utan se till att personen får
den hjälp den behöver. Detta motsvarar
en god mans uppgift att sörja för
huvudmannens person

68

Hälsa – och sjukvård

En framtidsfullmakt får inte omfatta åtgärder inom hälsa – och sjukvården eller tandvård.
Gränsdragningsproblem kan uppstå

69

Upprättandet av fullmakten

- Skriftlig i samtidig närvaro av två vittnen – unitas actus
- Bevitnad av två personer-samma villkor som vid testamentsvittnen 10 kap. 45 § ÄB
- Fullmaktshavaren får inte vara vittne
- Det ska framgå att det är en fullmakt
- Vilka angelägenheter som fullmakten avser
- Vad som i övrigt ska gälla
- Bör dateras
- Anteckningar om fullmaktsgivarens hälsotillstånd kan göras

70

När?

- På grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande
- Varaktigt och i huvudsak inte längre har förmåga att ta hand om de angelägenheter som fullmakten avser

71

När träder den i kraft?

Fullmaktsgivaren ska göra bedömningen huruvida det föreligger förutsättningar för att framtidsfullmakten ska träda i kraft

Bedömning ska göras av

1. Att den upprättats korrekt
2. Huruvida fullmaktsgivaren kommit i varaktig och huvudsaklig beslutsoförmåga

72

Anhörigbehörighet 17 kap. FB

Sedan 1 juli 2017 behöver anhöriga inte längre ha någon fullmakt för att kunna företräda en familjemedlem som **uppenbart** på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande inte längre har förmåga att ta hand om sina ekonomiska angelägenheter.

73

Syftet med
bestämmelsen

Underlätta för anhöriga att
hjälpa familjemedlemmar
utan att behöva ansöka om
god man eller förvaltare

Belastningen på samhället
minskar då färre gode män
och förvaltare behöver utses

74

Behöriga anhöriga

Behörigheten gäller i tur och ordning för

1. Make, maka, sambo
2. Barn
3. Barnbarn
4. Föräldrar
5. Syskon och
6. Syskonbarn

Två eller flera anhöriga under samma punkt företräder den enskilde gemensamt. De kan lämna varandra fullmakt

Halvsyskon räknas in, men inte styvföräldrar och styvbarn

75

Skyldigheter för den anhörige

Handla i enlighet med den
enskildes intressen

Hålla den enskildes medel
avskilda

Dokumentera vidtagna åtgärder
på ett med hänsyn till
omständigheterna lämpligt sätt

76

Behörigheten gäller för dagliga livet

- Betala löpande utgifter, till exempel räkningar, mat och kläder
- Betala läkarbesök, tandvård, fritidsaktiviteter och nöjen
- Lämna inkomstdeklaration, teckna hemförsäkring eller ansöka om sociala förmåner så som bostadsbidrag
- Kan ansöka om hemtjänst, färdtjänst

77

Behöriga anhöriga

Den som avböjer uppgiften, inte kan anträffas, är underårig eller har god man eller förvaltare omfattas inte av behörigheten

Det krävs inte något intyg att behörigheten tagits i bruk

Överförmyndaren har ingen tillsyn över anhörigbehörigheten

78

Behörigheten omfattar **inte**

- Köp och försäljning av värdepapper eller fast egendom eller bostadsrätt
- Givande av gåvor
- Utfärda fullmakter
- Driva domstolsprocesser

79

När gäller **inte** anhörigbehörigheten

Om den enskilde har god man eller förvaltare
gäller inte anhörigbehörigheten i de frågorna

Om den enskilde har framtidsfullmakt har denna
företräde

80

En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag

Regeringens proposition 2016/17:180

81

Socialtjänstlagen
11 kap. § 8 ►
hänvisar till FL

- 10 § partsinsyn
- 11 och 12 §§ om försenad handläggning
- 23 § utredningsansvaret
- 24 § lämna uppgifter muntligt
- 25 § kommunikation

SocLex

82

Socialtjänstlagen
11 kap 8 § ►
hänvisar till FL

- 31 § dokumentation av beslut
- 32 § motivering av beslut
- 33 och 34 §§ underrättelse om innehållet i beslut
- och överklagande
- 36 § rättelse av skrivfel och liknande

SocLex

83

6 § FL
serviceskyldigheten

En myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla.

Myndigheten ska lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpens ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Den ska ges utan onödigt dröjsmål.

JO Södertälje 161114 dnr 2130 medverka till att handlingen kommer in eller påtala behovet

84

Nya förvaltningslagens tillgänglighetskrav

Tillgänglighet

7 § FL En myndighet ska vara tillgänglig för kontakter med enskilda och informera allmänheten om hur och när sådana kan tas.

Myndigheten ska vidta de åtgärder i fråga om tillgänglighet som behövs för att den ska kunna uppfylla sina skyldigheter gentemot allmänheten enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen om rätten att ta del av allmänna handlingar.

85

Nya förvaltningslagens krav på samverkan

Samverkan

8 § FL En myndighet ska inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter.

En myndighet ska i rimlig utsträckning hjälpa den enskilde genom att själv inhämta upplysningar eller yttranden från andra myndigheter.

SocLex

86

Utredningsansvaret

- **23 § FL** En myndighet ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.
- En enskild part som inleder ett ärende ska medverka genom att så långt som möjligt ge in den utredning som parten vill åberopa till stöd för sin framställning.
- Om det behövs ska myndigheten genom frågor och påpekanden verka för att parten förtydligar eller kompletterar framställningen.
- *Officialprincipen*

SocLex

87

JO 190119 dnr 4233-2017

För att socialnämnden ska få genomföra hembesök hos den enskilde i en utredning om bistånd krävs att den enskilde samtycker till det.

SocLex

88

När får man lämna uppgifter muntligt?

- **24 § FL**

- Om en enskild part vill lämna uppgifter muntligt i ett ärende ska myndigheten ge parten tillfälle till det, om det inte framstår som obehövt. Myndigheten bestämmer hur detta ska ske.

89

Kommunikation

Kommunikation

25 §

Innan en myndighet fattar ett beslut i ett ärende ska den, om det inte är uppenbart obehövt, underrätta den som är part om allt material av betydelse för beslutet och ge parten tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet. Myndigheten får dock avstå från sådan kommunikation, om

1. ärendet gäller anställning av någon och det inte är fråga om prövning i högre instans efter överklagande,
2. det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet, eller
3. ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver att beslutet meddelas omedelbart

Myndigheten bestämmer hur underrättelse ska ske. Underrättelse får ske genom delgivning.

Underrättelseskyldigheten gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

SocLex

90

JO 161114 dnr 2130-2015,

"Södertälje fallet" nämnden borde kommunicerat information som inhämtats från en socialsekreterare att det pågick en psykologutredning som dragit ut på tiden"

SocLex

91

Dokumentation av beslut

- **Dokumentation av beslut**
- **31 § FL**
- För varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar
 1. dagen för beslutet,
 2. vad beslutet innehåller,
 3. vem eller vilka som har fattat beslutet,
 4. vem eller vilka som har varit föredragande och
 5. vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet

92

Dokumentationsskyldighet enl. SoL och LSS

SoL 11 kap 5 §

Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling skall dokumenteras. Dokumentationen skall utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse.

- Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden skall förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

(min kursiv)

LSS 21 a-b §§

93

Motivering

• **FL 32 §** Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klagörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

- En motivering får helt eller delvis utelämnas, om
 1. beslutet gäller anställning av någon,
 2. ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver att beslutet meddelas omedelbart,
 3. det är nödvändigt med hänsyn till rikets säkerhet, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden eller något annat jämförbart förhållande, eller
 4. beslutet gäller meddelande av föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen.

• Om motiveringen har utelämnats enligt andra stycket 1, 2 eller 3 ska myndigheten om möjligt ge en motivering i efterhand, om någon enskild begär det och det behövs för att han eller hon ska kunna ta till vara sin rätt.

94

Rättelse av skrivfel och liknande

FL 36 §

Ett beslut som innehåller en uppenbar felaktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller något annat liknande förbiseende får rättas av den myndighet som har meddelat beslutet.

95

Åtgärder om handläggningen försenas- nya regler i FL

11 § Om en myndighet bedömer att avgörandet i ett ärende som har inletts av en enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska myndigheten underrätta parten om detta. I en sådan underrättelse ska myndigheten redovisa anledningen till förseningen.

12 § Om ett ärende som har inletts av en enskild part inte har avgjorts i första instans senast inom sex månader, får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran.

JO dnr 2159-2019 - kritik mot förvaltningsrätt mot för lång handläggning

96

Föreläggande när handläggningen har försenats 49 § FL

Om en domstol eller en förvaltningsmyndighet bifaller ett överklagande av ett sådant avslagsbeslut som avses i 12 § andra stycket, ska den besluta att förelägga den myndighet som har meddelat avslagsbeslutet att snarast eller inom den tid som överinstansen bestämmer avgöra det ärende som överklagandet avser.

97

Tolkning och översättning

13 § En myndighet ska använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska.

En myndighet ska under samma förutsättningar använda tolk och göra innehållet i handlingar tillgängligt när den har kontakt med någon som har en funktionsnedsättning som allvarligt begränsar förmågan att se, höra eller tala.

98

UTBILDNINGSKONFERENS

Tack för visat intresse

Katarina Lindblad 070-600 17 70

Beatrice Nordebrink 076-203 63 24

SocLex